

ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА «ЗОЛОТА ПІДКОВА ЧЕРКАЩИНИ» – ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТСЬКОЇ ГАЛУЗІ В ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ

С. Ю. Горбанець

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Мета – розкрити роль і значення державної Програми «Золота підкова Черкащини» у відновленні, збереженні та популяризації пам'яток історії, культури, природи і заповідників, як основи для перспективного розвитку індустрії туризму в Черкаській області.

У «Загальній частині» Програми відмічалось, що з Черкащиною пов'язано багато важливих подій вітчизняної історії, життя і діяльність видатних особистостей України. Територія регіону з найдавніших часів заселена людьми. Найбільш відомою серед археологічних культур є трипільська (IV ст. – середина III тис. до н.е.), яка за своїм рівнем не поступалася розвинутих цивілізаціям стародавнього світу. Землі Черкащини відіграли важливу роль у становленні Київської Русі (IX–XII ст.). Міста-фортеці Канів, Корсунь, Воїнь, Родень і Заруб одночасно були ремісничо-торговельними і культурними центрами держави. На Черкащині зародилося українське козацтво, яке стало впливовою суспільно-політичною силою.

У середині XVII ст. на Черкащині розгорнувся гайдамацький рух, що досяг своєї кульмінації у 1768 р., коли вибухнуло національно-визвольне повстання Коліївщина [1, с. 38].

Черкащина – батьківщина видатного державотворця Б. Хмельницького і велетня духу українського народу Т. Шевченка. Серед уродженців краю – відомі українські письменники І. Нечуй-Левицький, М. Старицький, композитори С. Гулак-Артемівський, К. Стеценко, О. Кошиць, вчені М. Максимович, Л. Симиренко, воєначальники І. Черняхівський, К. Дерев'янка. Тут жили і творили А. Кримський, В. Симоненко та багато інших письменників і поетів.

На території Черкаської області розташовано 9266 пам'яток історії і культури, які перебувають на державному обліку, з них 85 – національного значення. Пам'ятки, що мають особливу культурну та історичну цінність, є об'єктами національного історико-культурного заповідника «Чигирин» у м. Каневі. Шевченківського національного заповідника, Національного історико-культурного заповідника «Батьківщина Тараса Шевченка», державних історико-культурних заповідників: «Корсунь-Шевченківський», «Кам'янка», «Трахтемирів» і «Трипільська культура», державного історико-архітектурного заповідника «Стара Умань». До Списку історичних міст України включено 13 населених пунктів області.

Програма була спрямована на те, щоб зберегти значну частину пам'яток, які піддавалися руйнуванню. Було прийнято рішення збільшити обсяг невідкладних ремонтно-реставраційних робіт. Удосконалити систему обліку використання, реставрації і музеєфікації пам'яток.

Виконання Програми відбувалося у два етапи. На першому етапі (2006 р.) передбачалося підготувати науково обґрунтовані пропозиції щодо збереження та використання пам'яток, провести наукові дослідження і виготовити необхідну науково-проектну документацію, визначити пріоритети у роботі, пов'язаній з відродженням та розвитком історичних і культурних центрів;

На другому етапі (2007–2009) проводилося коригування наукової-проектної документації, уточнюються обсяги фінансування і робіт з реставрації, музеєфікації та ремонту пам'яток, включення їх до туристичних маршрутів, створення сучасної туристичної інфраструктури.

Основними завданнями Програми були:

- здійснення всебічного обстеження пам'яток, визначення їх технічного стану і режиму збереження;
- проведення комплексу протиаварійних заходів з метою запобігання подальшому руйнуванню об'єктів історичної спадщини;
- реставрація та музеєфікація пам'яток;
- включення до туристичних маршрутів об'єктів, що мають особливу культурну та історичну цінність;
- створення на території області рекреаційних зон та сучасної туристичної інфраструктури.

Виконання Програми здійснювалися за такими основними напрямками:

- відродження та розвиток історичних і культурних центрів;
- проведення комплексних наукових досліджень, виготовлення проектно-кошторисної документації на проведення робіт з реставрації та музеєфікації пам'яток, упорядкування їх території;
- визначення меж та режиму використання зон охорони пам'яток;
- відкриття туристичних маршрутів для відвідування об'єктів що мають особливу культурну та історичну цінність (Тараща – Косяківка – Шушківка – Порадівка – Боярка – Лисянка – Почапінці – Моринці – Будище – Шевченкове – Майданівка – Яблунівка – Єрки – Чигирин – Канів), створення туристичної інфраструктури;
- розвиток міжнародного співробітництва у сфері охорони та використання культурної спадщини;
- популяризація пам'яток, історичних і культурних центрів Черкащини в засобах масової інформації, публікація науково-популярних та довідково-інформаційних видань про визначні історико-культурні об'єкти регіону.

Оновлення екскурсійно-туристичних об'єктів в першу чергу стосувалося збереження та відтворення визначних пам'яток культурної спадщини: було відбудовано бастіон Дорошенка (частина Чигиринської фортеці); завершилося відтворення церкви Святих Петра і Павла (зруйновані в 1678 р.); виконані значні роботи з упорядкування та реставрації пам'яток історії у Суботові (Іллінська церква, Три криниці); облаштовано ділянку навколо пам'ятки природи та історії – дуба Максима Залізняка (вік якого нараховує тисячу років), виконано роботи щодо поліпшення його стану (урочище Холодний Яр); проведено роботу над створенням етнографічно-туристичного комплексу «Козацький хутір» (с. Стецівка); відкрито постійну експозицію музею Богдана Хмельницького.

Програма передбачала, що наймасштабнішим із перетворень має бути реконструкція гетьманської резиденції Богдана Хмельницького. Планувалося створення нових музеїв у м. Чигирині (краєзнавчого, декоративно-прикладного мистецтва, історії Чигиринської фортеці), у с. Суботові (Музей дитини) та с. Стецівці (млинарства) [2, с. 132].

Необхідно відмітити, що, в основному, завдання Програми було виконано. Вона надзвичайно глибоко розкрила туристський потенціал області, сприяла створенню нових маршрутів, навчально-екскурсійних програм. На сучасному етапі активно

використовуються всі її об'єкти, але Програма потребує подальшого оновлення та інфраструктурного розвитку сфери туризму у всіх регіонах Черкаського краю.

Список використаних джерел:

1. <http://cordon.com.ua/miscevist>
2. Мандри Україною. Золота підкова Черкащини. Путівник. Черкаський благодійний фонд «Золота підкова» – К. 2007. – 232 с.

Науковий керівник: к. і. н., доцент О. М. Костюкова

РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЧИГИРИНСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

А. П. Грицаченко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

На території Чигиринського району розташовано багато туристичних об'єктів [1].

Суботів – село в Чигиринському районі Черкаської області. Центр сільської ради, населення – 875 мешканців. Назва «Суботів» за однією з версій, походить від негасимого вогнища з дубових дров, що палало перед святом Перуна («суботка»). За іншою – від «суводь», тобто місця, де стікаються води (в конкретному випадку – річки Суба та Тясмин).

Нині в Суботові діє загальноосвітня школа, будинок культури, лікарська амбулаторія. 25 квітня 2007 р. у Суботові завершилося будівництво підвідного газопроводу. На території сільської ради працюють два сільськогосподарські підприємства: СТОВ «Урожай-СК» і ТОВ «Суботів».

У Суботові побудовано два ресторани традиційної народної української кухні, де можна смачно та ситно пообідати. Відстань від Чигирини до Суботова – близько 14 км.

Ще один цікавий населений пункт у Чигиринському районі – це с. Медведівка, у якому народився славнозвісний Максим Залізняк – один з ватажків повстання українського народу проти утисків шляхти, так званої Коліївщини. У Медведівці розташований невеликий музей, присвячений гайдамакам, встановлено пам'ятник Залізняка. Також у цьому селі, при дорозі, знаходиться «Джерело Максима Залізняка», біля якого можна перепочити туристам.

Ще одне джерело, з цілющою водою, знаходиться біля сусіднього села, що зветься Голоківка. Навіть назву джерело має відповідну – «Живун». Ще козаки лікували свої рани водою з Живуна, та й зараз у інтернеті трапляються повідомлення про чудесні зцілення людей, що відвідали його водички.

Також, мабуть, буде цікаво відвідати розташований неподалік хутір Буда, де досі стоїть древній дуб, під яким гайдамаки святили зброю напередодні свого повстання, що сколихнуло всю Україну, та й сусідні землі.

На території Чигиринського району розташований славнозвісний Холодний Яр, де збиралися у походи гайдамаки. Поруч з урочищем є Мотронинський монастир, настоятелем якого був Мельхиседек Яворський – так би мовити, ідейний наставник гайдамаків. Але не тільки гайдамакам давав захист Холодний Яр. Повстанці збиралися тут і в часи громадянської війни, і партизани Великої Вітчизняної Війни теж знаходили захист у лісах у Холодного Яру. Десь у його нетрях є пам'ятник радянським партизанам. А ще один цікавий, хоча і маловідомий об'єкт Холодного Яру – скіфсько городище.